

Episcopia Romanului, Protopopiat Bacău Sud

*Grija Bisericii față de natura înconjurătoare.
Atitudinea creștină față de distrugerea și
de poluarea acesteia.*

Pr. Nădejde
George - Daniel

Bacău, septembrie 2004

***Grija Bisericii față de natura înconjurătoare.
Atitudinea creștină față de distrugerea și
de poluarea acesteia.***

Generalități

Simplu numită ecologie creștină, tema propusă ocupă de ceva vreme centrul atenției. Aceasta nu ne aduce nici o mulțumire, de vreme ce se vizează aspecte legate de distrugerea creației. Însă, necesitatea dezbatelor pe seama unui astfel de subiect reprezintă o datorie de conștiință a fiecărui individ, indiferent de apartenența religioasă.

În privința denumirii, termenul de *ecologie* s-a impus în atenția opiniei publice occidentale mai ales după 1970, iar în Europa centrală și de est cu precădere în ultimul deceniu. O serie de evenimente cu un puternic impact social precum celebrele *maree negre* ori accidente nucleare în frunte cu cel de la Cernobâl (26 aprilie 1986) au zguduit din inerție opinia publică și au introdus treptat ecologia în rândul preocupărilor individului și comunităților.

A fost construit pe baza a două cuvinte grecești: *oikos* și *logos* (logia), (discurs). Etimologic deci, ecologia reprezintă *știința habitatului*, respectiv o ramură a biologiei care studiază interacțiunile dintre ființele vii și mediul lor. Semnificațiile sale au fost mult amplificate și diversificate de-a lungul timpului. Studiind echilibrele naturale, ecologiiștii au prevăzut degradarea lor treptată; după câteva decenii, dezvoltarea societăților industriale a modificat

profund mediul planetar. Apariția și amplificarea poluărilor, dispariția unor specii, afirmarea problemelor globale ș.a., au fost semnele evidente ale unei crize ecologice profunde. Concluzia relevată tot de ecologie este și ea fundamentală: omul nu poate să acționeze la nesfârșit asupra mediului său fără a pune în discuție ruperea absolută a echilibrelor ecologice esențiale.

Trecerea ecologiei de la stadiul de simplă disciplină științifică la cea de problemă a conștiinței comune, națională și internațională, reprezintă o realizare a secolului al XX-lea și aceasta se datorează și implicațiilor învățăturilor creștine care încearcă să modeleze sufletele oamenilor în scopul conservării lumii primită de la Dumnezeu.

De fapt, problema raportului dintre om și mediul ambiant nu este nouă. Ea a apărut odată cu cele dintâi colectivități omenești, deoarece omul cu inteligența și spiritul creator care îl definesc, nu s-a mulțumit cu natura din starea sa incipientă ci a pornit cu curaj și tenacitate la opera de transformare a ei potrivit nevoilor sale. Specia umană a adăugat peisajului natural priveliști noi, prefăcând mlaștini și ținuturi aride, a creat noi soiuri de plante de cultură și a domesticit animale sălbatice. Pana aici, echilibrul natural nu a avut de suferit decât, poate, pe arii foarte restrânse, care nu puteau afecta ansamblul.

Cotitura a intervenit odată cu revoluția industrială și, mai cu seamă, cu noua revoluție tehnico-științifică. Știința și tehnica modernă sporind nemăsurat puterea omului, au ridicat nivelul de viață în zonele lor de manifestare continuă. Dar reversul civilizației industriale a fost și este înrăutățirea mediului natural. Sub impactul dezvoltării economice au fost poluate, mai mult sau mai puțin grav, solul, apa și aerul, au disparut sau sunt pe cale de dispariție multe specii de plante și animale, iar omul este confruntat la randul lui cu diverse maladii cauzate de poluare, fenomen ce

cuprinde astăzi toate țările și continentele. Cum bine au observatologii, omul este singura ființă care își distruge mediul în care trăiește. De ce? Răspunsuri ar fi multe: nepasarea, lipsa educației, incultura, inconștiența, necredința, fac din om cel mai mare inamic natural al planetei. Omul încă nu a învățat, sau mai bine spus a uitat cum să trăiască în armonie cu natura.

Poluarea ca problema globală este apanajul secolului nostru, mai precis al ultimelor trei decenii, timp în care populația lumii a crescut de la 5 la 6 miliarde de locuitori.

Nu încapă îndoială că solul este capitalul cel mai pretios de care omul dispune pentru satisfacerea nevoilor și ambițiilor sale. Or, unul din marile paradoxuri este acela că omul tinde să-și pericliteze izvorul vieții și al forței din neștiință, lăcomie, neglijență sau din alte cauze.

De când s-a început “prelucrarea naturii”, suprafața deșerturilor a crescut și procesul avansează într-un ritm accelerat. Se cuvine să adăugăm că, în fiecare an, zeci de milioane de hectare de soluri productive sunt “devorate” de drumuri, de uzine și de orașe. Pădurile au pierdut jumătate din întinderea lor, fapt ce a produs dereglări majore privind stabilitatea și calitatea a trei elemente fundamentale: solul, aerul și apa.

Dacă aerul mai poate fi încă respirat pe gratis, nu același lucru se întâmplă cu apa potabilă, care are de mai multă vreme un anume preț.

Fără îndoială că exemplele pot continua neîncetat însă, ceea ce ne interesează este atitudinea creștină față de asemenea manifestări degradante, învățătura care le poate stopa și în special aplicabilitatea ei.

Puncte de vedere creștine cu privire la probleme ecologice

La început de nou mileniu, asistăm la o confruntare între două concepții despre lume, cu influențe considerabile pentru viitorul omului contemporan.¹ Pe de o parte, este vorba de o concepție autonomă a lumii, care s-a afirmat cu tărie începând din veacul al XVIII-lea și care elimină pe Dumnezeu din lumea văzută, pentru a-L izola într-o transcendență inaccesibilă. Dumnezeu a fost necesar doar ca să creeze și apoi s-a retras, creația funcționând independent de Cel care i-a dat viață. Lumea actuală, în marea ei majoritate, trăiește astăzi cu sentimentul că universul nostru este lipsit de prezența lui Dumnezeu. Dintr-o astfel de convingere a izvorat și procesul de secularizare a lumii, care tinde să transforme omul în prizonierul realităților pamântești, pierzând relația cu Dumnezeu. Se produce o răsturnare de valori, omul e interesat de grija celor trecătoare însă mai mult în sens distructiv decât constructiv. Pe de altă parte teologia ortodoxă afirmă transcendența și imanența Creatorului în lume ceea ce readuce în discuție problema ecologică. Dumnezeu rămâne transcendent după ființă dar prezent între noi prin energiile divine necreate.

După cum se observă, subiectul ales aduce în discuție probleme dogmatice importante care au scopul de a face lumină în legătură cu grija față de natură. Pentru a ne apropia de ele trebuie să amintim câteva aspecte din referatul biblic cu privire la creație.

"Apoi Dumnezeu a zis: "Să facem om după chipul Nostru, după asemănarea Noastră; el să stăpânească peste peștii mării, peste păsările cerului, peste vite, peste tot pământul și peste toate târâtoarele care se mișcă

---

¹ **Dumitru Popescu**, *Ortodoxie și contemporaneitate*, Ed. Diogene, București, 1996, pp. 169-170.

pe pământ" (Geneza 1:26-28). Aceste cuvinte nu înseamnă, în nici un caz, - așa cum a fost transpus în practică - că omul își poate permite să trateze mediul înconjurător cu lipsă de responsabilitate. Era vorba de autoritatea naturală a omului care putea "denumi" celelalte ființe și le putea trata foarte bine cu responsabilitate. Geneza 2:15 denumește această responsabilitate după cum urmează: "Domnul Dumnezeu a luat pe om și l-a așezat în grădina Edenului, ca s-o lucreze și s-o păzească/păstreze" Această "păstrare" se referă la o creație vie care se dezvoltă continuu. Mai târziu, prin căderea în păcat, omul a dispărut din această unitate cu Dumnezeu și cu creația.

Legătura s-a mai păstrat prin energiile necreate care ne pot ajuta și acum să readucem creația la valoarea de dar neprețuit, oferit prin jertfă de lucrarea treimică. Cine nu-și însușește această realitate nu poate vorbi de vreun interes pentru îngrijirea naturii sau pentru succesul ecologiei. Respectul față de lume trebuie să se nască din respectul și dragostea față de Cel care a dăruit-o necondiționat. Toate aceste idei aduc în prim plan o teologie a persoanei, o teologie a armoniei și a echilibrului, atât de bine evidențiate în gândirea Părintelui Stăniloae.

Lumea ca dar

În mare parte, opera sa este centrată pe ideea de dar și ne ajută să înțelegem și să vedem valoarea acestuia. Dumnezeu este un dar făcut omului. Persoana umană, ca și chip al lui Dumnezeu, este dar divin. Lumea este dar dumnezeiesc. Omul trebuie să perceapă relația sa cu cei din jur tot ca dar. Darul conține în natura sa, un scop și o destinație precisă. De aceea, cel care primește darul trebuie ca, dincolo de bucuria imediată a primirii lui, să-și îndrepte mintea și inima spre dăruitor. Numai atunci darul își

indeplinește cu adevărat menirea. Referindu-se la lume, Parintele Staniloae explică astfel ideea de dar: "În esență, prin darul lumii, Dumnezeu vrea să se facă cunoscut omului în iubirea Sa. De aceea și omul trebuie să se ridice peste darurile primite, la Dumnezeu însuși care le-a dat. Într-un fel, darul e lucrul la care renunță persoana care l-a dăruit de dragul persoanei căreia i-l dăruiește".²

Scopul darului deci este legat în mod strict de relația iubitoare între două persoane. Ceea ce primim de la El este semnul iubirii Lui pentru a provoca iubirea noastră, pentru ca prin dar, să se instaureze între noi și Dumnezeu un dialog al dăruirii reciproce din iubire.³ Înțelegând aceste aspecte și trăindu-le în deplinătatea lor, omul nu ar trebui să-și mai pună problema îngrijirii naturii pentru că aceasta s-ar rezolva de la sine. El ar conștientiza mai ușor că toate lucrurile pe care le cuprinde lumea sunt oferite de Dumnezeu pentru a fi folosite ca daruri în relațiile interumane, daruri ce poartă marca iubirii lui Dumnezeu pentru om.⁴

În acest sens, exemplul de dăruire reciprocă, de comunicare activă îl reprezintă, Sfânta Treime ca sursă primară a persoanei. În această reciprocitate, jertfa trebuie să fie necondiționată pentru că Tatăl a dat din iubire pe Fiul Său (Ioan 3, 16) ca tuturor celor ce cred în El să li se dea înfierea, ca cel mai înalt bun primit. Lumea ca manifestare a dragostei, pentru a fi eficientă trebuie pusă în lucrare printr-o participare a noastră la opera mantuitoare a lui Hristos, tot la nivelul darului. Hristos s-a dăruit total lui Dumnezeu dar și nouă, și noi trebuie să ne dăm, să ne predăm total lui Dumnezeu în Hristos, precum și unii altora. Acestea nu se pot face ignorând

---

² **Pr. Prof. Dr. Dumitru Staniloae**, *Teologia Dogmatica Ortodoxa*, vol. I, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1996, p. 236.

³ **Idem**, *Ascetica și mistica ortodoxa*, vol. II, p. 31

⁴ **Idem**, *Teologia Dogmatica Ortodoxa*, vol. I, p. 237

creația și mersul ei, deoarece totul a fost oferit în deplină comunicabilitate și nu în izolare.

Sfânta Euharistie se dovedeste a fi modul culminant în care se actualizează circuitul darului. De la Dumnezeu spre om, de la om prin oameni și în Hristos înapoi la Dumnezeu. În felul acesta circulația darului nu se încheie niciodată, deoarece el merge înapoi la Dumnezeu, dar numai pentru a pleca iar, mai bogat. Toate sfintele taine nu fac decât să actualizeze continuu importanța creației, a ceea ce ne înconjoară. Ele sunt mijloace alese din creație de Domnul Hristos prin care ni se transmite puterea harică necesară înaintării spre mântuire. E ușor deci de înțeles că, ignorând creația, natura, ne îndepărtăm de comuniunea cu Dumnezeu.

Nimic nu se săvârșește în Biserica lui Hristos fără implicarea relației material – spiritual. Între cele două aspecte există distincție dar nu separație. Ele coabitează, contribuind la conducerea lumii spre mântuire. Mai precis, omul nu poate întoarce lui Dumnezeu un dar neprelucrat, neimbogățit, nefructificat, neinmulțit, nespus în lucrare într-un fel sau altul. Ne-o spune cu claritate pilda talanților. Și acesta, pentru că darul este expresia nemijlocită a iubirii, și când iubești cu adevărat nu dai doar ce ai primit, ci vrei să dai ceva și de la tine. Darul prelucrat poartă în el două iubiri: a celui ce ți l-a dat și a ta. Întoarcerea darului se face în cadru de rugăciune, cu toate că și rugăciunea în ea însăși este un dar al lui Dumnezeu oferit nouă, ca apoi noi să-l întoarcem. Legătura de totală reciprocitate între oameni este reflectată și în relația omului cu natura. După cum natura și lumea sunt daruri divine pentru om, așa și el trebuie să aibă o înțelegere pozitivă și o poziție binevoitoare față de ele. Natura facilitează relația dintre oameni și, de aceea, munca jertfelnică din iubire a omului trebuie să se răsfrângă și asupra ei. Lumea ne mijlocește cunoașterea lui Dumnezeu, este calea noastră spre

Dumnezeu, în consecință, grija iubitoare a omului trebuie să se îndrepte în mod egal asupra ei.⁵

Acest lucru devine posibil prin energiile divine sau energiile necreate.

Teologia spirituala a Parinților ortodocsi folosește adeseori expresia "energiile divine" sau "energiile necreate" pentru a desemna harul care își are izvorul în Dumnezeu-Tatăl, manifestarea în Fiul, și comunicarea prin Sfântul Duh. Prin cuvintele "energii necreate ale lui Dumnezeu" se înțeleg lucrările felurite prin care El lucrează și a lucrat din veac la facerea și conducerea lumii văzute și a celei nevăzute. Prin aceste energii sau lucrări necreate, Dumnezeu mișcă creația Sa și Se mișca El însuși, rămânând totuși nemișcat și neschimbat. Prin ele se împartășește omul de harul lui Dumnezeu.

În teologia palamită întâlnim un Dumnezeu care vine spre om, se deschide spre el, îl umple de energiile Sale, rămânând incomunicabil în ființa Sa, necuprins. Teologia occidentală s-a ferit de astfel de învățături, ba mai mult, a lăsat impresia predicării unei divinități care se izolează în transcendent și care nu mai dă curs comunicării începută prin creație.

Diferența fundamentală dintre aceste doua moduri de a face teologie, una care închide pe Dumnezeu și alta care Îl vede pe Dumnezeu coborând spre om, constă în absența unui fundament spiritual la primul și prezența lui în cel de-al doilea. Acest lucru ne arată consistența învățăturilor ortodoxe vizavi de păstrarea și înfrumusețarea naturii înconjurătoare. Paradoxal, mediul înconjurător se bucură de mai multă atenție în Occident decât în Orient ceea ce ne confirmă, încă o dată, că mai este mult de luptat pentru ca, prin oameni, preceptele ortodoxe să devină faptă.

---

⁵ **Idem**, *Ascetica si mistica ortodoxa*, vol. I, p. 32, și vol. II, pp. 16-20

E adevărat ca în ultimii ani telologii occidentali protestanți și catolici -- Pannenberg, Moltmann, Rahner - au început să perceapă și o relație între divin și uman care ar putea să explice interesul pentru ceea ce ne înconjoară. E interesant de observat că vesticii au plecat de la scop spre origini de vreme ce, pentru ei, îngrijirea creației și-a găsit târziu rațiunea prezenței lui Dumnezeu în lume prin energiile divine. În ceea ce-i privește, nu există o unanimitate însă e un început care poate apropia în timp Orientul de Occident. Trebuie să conștientizăm că atenția pe care ar trebui să o acordăm creației ne-ar ajuta să ne întărim drumul spre mântuire, spre cunoașterea lui Dumnezeu care S-a coborât la nivelul temporal fără să părăsească eternitatea. Dumnezeu a creat lumea cu țesătura ei rațională în vederea omului, pentru ca acesta să lucreze împreună cu Dumnezeu la desăvârșirea ei. Raționalitatea lumii cere raționalitate omului și se completează cu aceasta. "Raționalitatea lumii își descoperă un sens prin faptul că se completează cu raționatitatea subiectului uman, care e conștient și de o bogăție nepuizabilă."⁶

Ordinea lumii este podoaba ei. Dumnezeu a împodobit creația, sau a făcut-o un cosmos, o podoabă, o frumusețe, întrucât a întipărit în ea orânduiala.

Efortul nostru pentru comuniunea cu Dumnezeu în Sfintele Taine nu poate ignora lumea cu tot ce este în ea. În acest sens, Părintele Stăniloae afirma: "Omul nu se poate concepe în afara naturii cosmice. Prin coruperea, sterilizarea și otrăvirea naturii, omul face imposibilă existența sa și a semenilor săi. Astfel natura nu este numai condiția existenței omului singular, ci a solidarității umane. Natura apare într-un mod clar ca mediul prin care omul poate face bine sau rău semenilor săi, dezvoltându-se sau

---

⁶ Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, București, vol. I, p. 241.

ruinându-se el însuși din punct de vedere etic și spiritual .. Imposibilitatea separării persoanei umane de natura cosmică, face ca mântuirea și desăvârșirea persoanei să se proiecteze asupra întregii naturi. Natura întreagă este destinată slavei de care se vor împărtăși oamenii în Imparația cerurilor și încă de pe acum ea se resimte de liniștea și de lumina ce iradiază din omul sfânt."⁷

Aceasta legatură dintre Biserică și cosmos în Hristos, prin Duhul cel Sfânt, se descoperă, în mod plastic, în pictura interioară și exterioară a bisericilor din Nordul Moldovei, care vrea să arate că nu numai omul dar și cosmosul sunt chemate să facă parte din Imparația veșnică a lui Dumnezeu. Întreaga creație trebuie pregătită în drumul spre comuniunea cu Hristos pentru că omul nu poate primi mântuirea în afara mediului său de viață. Natura nu este menită să fie pângărită, ci purificată și sfințită pentru că tot ce exista reprezintă daruri ale lui Dumnezeu către noi și întreaga creație este o sfântă taină în sens larg, adică un vehicul al iubirii și puterii lui Dumnezeu.⁸

Aplecarea asupra problemei ecologice sau, mai corect denumită, a problemei protejării mediului inconjurator, nu mai este un lux pentru teologie. Înrautățirea legaturilor omului cu mediul inconjurator ia de acum dimensiuni de coșmar. Toti aceia care incredinteaza aceasta chestiune doar interventiei lui Dumnezeu, subestimeaza și trec cu vederea însemnătatea libertății și a răspunderii umane. Dumnezeu va cere de la oameni socoteală pentru soarta lumii materiale, pe care le-a predat-o „ca să o lucreze și să o păzească” (Fac. 2, 15). Când noi, oamenii, fie din neștiință, fie din indiferență și „sfântă nepăsare”, distrugem sau îngăduim să fie distrusă creația lui Dumnezeu ÎI

---

⁷ *Ibidem*, p. 223.

⁸ **Pr Prof Dr D. Stăniloae**, *Creația ca dar și tainele Bisericii*, Ortodoxia, nr. 1, an 1976, p. 10.

ofensăm pe Creatorul ei, Care nu numai ca a plăsmuit-o „bună foarte”, dar a și hărăzit-o să devină, prin om în Hristos, participantă la viața și slava Lui.⁹

Teologia patristică și Biserica Ortodoxa au dat formă și au șlefuit caracterul moral și mentalitatea unui profund respect pentru materia zidită și tocmai acest lucru ne obliga pe toti câți aparținem acestei Biserici să ne aplecam asupra tradiției noastre și să învățăm din ea atitudinea corectă față de creatia materială, pe care ne-o impun vremurile dificile de astazi. Respectul față de ceea ce ne înconjoară este arătat de credincioși prin aducerea de jertfe în sfânta biserică. Nimic nu se face fără darurile creației : vin, pâine, untdelemn.

Incercand să localizăm direcțiile în care se misca societățile apusene în căutarea soluțiilor posibile la problema ecologice, automat vom constata că toate speranțele lor sunt puse în morală, care, fie e impusă de legislația statală, fie e predată de Biserică sau de institutii de invatamant etc., e cea care pare sa sustina sperantele omenirii in situatia actuală. Daca ne-am putea comporta mai bine! Daca am putea folosi mai putina energie! Daca am putea cădea de acord să coborâm puțin nivelul de trai *Daca... Daca...*¹⁰ Înșă, oamenii nu renunță ușor la nivelul lor de viață doar pentru că acest lucru este „rațional” și „moral”.

Biserica și teologia ar trebui să găsească modalități mai bune de reacție la un subiect ca acesta, nu ruperea rationalului de mitic, a sacrului de lumesc, poate oferi soluții. “Daca incercăm să soluționăm problema ecologică propunând noi valori morale sau angajându-le din nou pe cele tradiționale, spune Ionnis Zizioulas, mă tem că nu vom face nici un pas substanțial înspre soluția pe care o căutam. Avem nevoie de o civilizație nouă, în care dimensiunea liturgică să dețină un loc central și să determine, probabil,

---

⁹ Ioannis Zizioulas, *Creația ca Euharistie*, Ed. Bizantină, București, 1999, p. 6.

¹⁰ *Ibidem*, p. 30.

principiile morale. Dacă ar fi să dăm un titlu general acestui efort, adică o idee centrală (o idee-cheie) a ceea ce vom încerca să spunem, titlul acesta ar fi: Omul ca preot al creației.”¹¹

Noțiunea de „sacerdotiu” trebuie identificată în principal cu noțiunea de „oferire”, adică de deschidere a oamenilor într-o relație transcendentă cu „celălalt”. Toate acestea presupun existența unei interdependențe între Om și Natură, precum și faptul că omul nu se împlinește decât numai atunci când devine recapitularea naturii. Astfel, Omul și Natura nu se afla în antiteza, în antagonism, ci în relație concretă. Acest lucru nu poate reuși altfel, decât numai înăuntrul actului liturgic, pentru că numai în acest act natura însăși ia parte la evenimentul acestei legături concrete. În această relație concretă, omul, dacă vrea să depășească criza ecologică, trebuie să devină o ființă liturgică.¹²

Liturghiile, îndeosebi în Rasarit, includ sfințirea materiei și a spațiului. Mai mult, rugăciunile „pentru buna întocmire a văzduhului, pentru bunăstarea „roadelor pământului... etc.” așează Liturghia în inima creației.

Pe lângă sfințirea darurilor, un alt punct important în cadrul acestei sfinte slujbe este „oferirea” darurilor de pâine și de vin Parintelui Creator, ceea ce reprezintă mulțumirea pentru creația primită în dar. Persoana nu se poate împlini dacă este izolată, ci doar dacă e pusă în relație cu ceva sau cu o altă persoană. O abordare personală a creației, spre deosebire de una individuală ar schimba atitudinea față de ceea ce ne înconjoară.

Se pare că criza ecologică este o criza a civilizației. Este o criza care are de-a face cu pierderea sacralității naturii în civilizația noastră. Pentru a depăși această criză Ioannis Zizioulas, vede două posibilități: una este calea idolatriei; idolatrul consideră lumea sacră pentru că o vede îmbibată de

---

¹¹ *Ibidem*, p. 32.

¹² *Ibidem*, p. 33.

prezența divină. Ca urmare, o respectă și nu o distruge dar nu vede necesitatea transformării naturii sau a depășirii limitelor ei. Cealaltă e cea creștină prin care se respectă lumea nu pentru că are în natura ei prezența lui Dumnezeu, ci pentru că aceasta se află în relație cu Dumnezeu.¹³ Astfel s-ar evidenția rolul de legătură a omului între Dumnezeu și creația Sa.

Din păcate, omul modern nu se mai interesează de valorile spirituale ale împărăției lui Dumnezeu, ci caută să se atașeze de valorile materiale și trecătoare ale acestei lumi. Lucrul cel mai important pentru o cultură secularizată nu mai constă în căutarea nostalgică a paradisiului ceresc, spre care se îndreaptă omul prin credință, ci în edificarea unui paradis pământesc, prin știința și tehnologie, fără Dumnezeu. Criza ecologică izvorată din autonomia omului față de Dumnezeu, consacră la infinit păcatul lui Adam, fiindcă este vorba de încrederea nelimitată în puterea individului de a se ridica deasupra lumii pentru a-i impune legile lui. Lumea nu este autonomă, ci teonomă, fiindcă vine de la Dumnezeu și se întoarce la Dumnezeu, care păstrează o legătură internă cu creația, prin energiile necreate, fiindcă altfel lumea s-ar întoarce în neantul din care a fost scoasă la lumina de către Creator.¹⁴

Numai o astfel de viziune a cosmosului, întemeiată pe prezența dinamică a lui Dumnezeu în creație ne poate ajuta să ne eliberăm de jugul unei culturi secularizate, care a contribuit la apariția crizei ecologice, cu dimensiunile ei planetare.

Problema cea mai importantă pentru teologia ortodoxă de mâine va fi aceea de a reconcilia viziunea cosmică a Părinților Răsăriteni cu o viziune creștină plecând de la rezultatele științelor naturii. Teologia de mâine trebuie

---

¹³ *Ibidem*, p. 91.

¹⁴ **Dumitru Popescu**, *Ortodoxie și contemporaneitate*, Ed. Diogene, București, 1996, p. 202

sa fie deschisă spre întreaga realitate istorică și cosmică, dar în același timp trebuie să fie și duhovnicească".¹⁵

Bibliografie

Popescu, Dumitru, *Ortodoxie și contemporaneitate*, Ed. Diogene, București, 1996

Staniloae, Pr. Prof. Dr. Dumitru, *Teologia Dogmatica Ortodoxa*, vol. I, II, Ed. Institutului Biblic si de Misiune al Bisericii Ortodoxe Romane, Bucuresti, 1996.

Ascetica si mistica ortodoxa,

Creația ca dar și tainele Bisericii, Ortodoxia, nr. 1, an 1976

Zizioulas, Ioannis *Creația ca Euharistie*, Ed. Bizantină, București, 1999

Info

22 aprilie - ziua internațională a mediului înconjurător.

Ecologia fără frontiere - la Chișinău, la mijlocul lui aprilie. Olimpiada Balcanică de Ecologie.

---

¹⁵ **D. Staniloae**, *Teology and the Church*, New-York, 1980, p. 224.

